

Deborah Levy: Mitä en halua tietää

[PM/31 ADMIN](#)

Deborah Levy

LIISA RINNE 18.7.2021

Deborah Levyn *Mitä en halua tietää* romaani alkaa kevästä, ”jolloin eläminen oli hyvin vaikeaa”. Romanin alussa minäkertoja kuvaa, miten hän liikuttuu joka kerta noustessaan ylös metron liukuportaita. Portaiden ylöspäin menevä liike rinnastuu kertojan sisäiseen liikkeeseen, keskusteluun elämästä ja sen suunnasta.

Deborah Levy on nimennyt kirjoittamista ja naiseutta pohtivan trilogian eläväksi elämäkerraksi. Nyt suomennettu *Mitä en halua tietää* on sen ensimmäinen osa.

Muodoltaan tiivis teos on syntynyt kommenttina George Orwellin tunnettuun esseeseen *Miksi kirjoitan*. Levyn teoksessa liikutaan kolmessa ajassa ja paikassa. On keski-ikäinen nainen Mallorcalla kirjoittamassa. Pikkutyttö 1960-luvun alun Etelä-Afrikassa sekä Britanniaan muuttanut teini-ikäinen, joka on päättänyt ryhtyä kirjailijaksi.

Deborah Levy on syntynyt ja elänyt varhaislapsuutensa Etelä-Afrikassa. Aktivisti-isä joutuu vankilaan ja perheen arki mullistuu. Tyttö lähetetään kummitädin luo ”turvalliseen kotiin”. Kummitädin kodissa hän havainnoi todellisuutta ja sanat rupeavat merkitsemään eri asioita.

”Aloin kuunnella tarkkaan, miten Edward Charles William puhui englantia, joka oli meidän kaikkien kieli. Kun hän tahtoi sukkansa, hän huusi palvelijaa hakemaan ne. Kun hän tahtoi pyyhkeen iltasuihkuaan varten, hän huusi taas. Hän ei käyttänyt sanoja ”sukat” tai ”pyyhe”, vaan huusi palvelijan nimeä. Palvelijan nimi tarkoitti ”hae sukkani” tai ”hae minulle pyyhe”.”

Kieli muuttuu vallankäytön välineeksi. Ristiriitainen kulttuuri monitulkintaisine sääntöineen auttaa päähenkilöä ymmärtämään millainen merkitys sanoilla on. Hienovaraisesti Levy kuorii auki sitä miten sanat syntyvät ja rupeavat merkitsemään ja lopulta viitoittavat suunnan kirjailijuuteen.

Elämän mahdottomuus Etelä-Afrikassa ajaa perheen lopulta muuttamaan Britanniaan. Britanniassa teini-ikäinen Levy kokee itsensä muukalaiseksi: ”Kun maitomies kalautti maitopullot kynnyksellemme, tiesin äkkiä, mikseivät hunajan, ketsupin ja maapähkinävoin kannet olleet kodissamme koskaan paikoillaan. Kansilla, kuten meillä, ei ollut paikkaa. Olin syntynyt yhdessä maassa ja kasvoin toisessa, mutten ollut varma kumpaan niistä kuuluin. Ja sitten oli vielä yksi asia. En halunnut tietää sitä, mutta tiesin silti.

Kiinnittämällä kannen teeskenteli samalla, että äiti ja isä olivat taas yhdessä, liitoksissa toisiinsa sen sijaan että heidät oli kammettu erilleen.

Kömmin sängystä ja etsin kuppilan lautasliinat, jotka olin pannut talteen. Näin kuulakärkikynällä kirjoitetun sanan ENGLANTI rypistyneessä ja pekonirasvan tahrinassa paperiliinassa, mutten ymmärtänyt mitä yritin sanoa. Tiesin, että halusin olla kirjailija enemmän kuin mitään muuta maailmassa, mutta kaikki oli minulle liikaa enkä tiennyt mistä aloittaa.”

Keskeistä Levylle on oman äänen löytäminen. Se miten hiljainen tyttö löytää oman äänensä ja paikkansa kirjoittajana. Ja miten hän saa äänensä kuuluviin mieskirjailijoiden usein hyvin äänekkäässä maailmassa.

Kustantamon podcastissa Levy pohtii toimittaja Jonna Tapanaiselle itsenä olemista ja millaisia haasteita ja paineita tämä aiheuttaa etenkin naisille.

Kirjoittajana hän myös miettii, miten nämä haasteet vaikuttavat tekstiin ja henkilöhahmoihin, joita hän teksteihinsä luo.

Deborah Levyn mukaan kirjoittamisessa on pitkälti kyse ajasta. Hänelle aika tekstissä ei etene lineaarisesti, vaan lomittain. Se täydentyy ja muuttaa muotoaan. Merkitykset tarkentuvat.

”Mykkä piano, appelsiinin tavoin avautuva ikkuna ja Mallorcalle tuomani puolalainen muistivihko kytkeytyivät kaikki toistaiseksi julkaisemattomaan romaaniini *Uiden kotiin*. Tajusin, että tätä kirjaa kirjoittaessani olin esittänyt kysymyksen, joka leikkasi (kuten kirurgit tapaavat sanoa) läheltä luuta: ”Mitä teemme tiedolla, jonka kanssa emme kestä elää? Mitä teemme asioilla, joita emme halua tietää?”

Kolmen teoksessa kerrotun ajanjakson väliin mahtuu kokonainen elämä, rakastumiset, perheen perustaminen ja lasten hankinta. Kertojan katse itseän ja käsillä olevaan elämään on lempeän ironinen. Yhtä lailla kuin elämä muodostuu tärkeiden sanojen varaan muodostuu se sanojen väliin jääviin tyhjiin kohtiin, aukkoihin. Tämä on kerronnallinen valinta, joka toimii hienosti.

Mikä sitten lopulta saa naisen itkemään rullaportaissa? ”Jos kuvittelin etten ajattele menneisyyttä, menneisyys ajatteli minua.” On pakko kirjoittaa kokemukset auki, luoda sanat. Antaa itselle oma ääni.

Deborah Levy, *Mitä en halua tietää*, S&S, s. 125, suom. Pauliina Vanhatalo

Liisa Rinne on tamperelainen kirjailija ja kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta